

РОЗДІЛ 4. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО Й ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ: ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

УДК [159.9:37]:159.942

БЕГУН-ТРАЧУК Л.О.
Мукачівський державний університет

ПРОБЛЕМИ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ФАХІВЦІВ З МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Однією з гостроактуальних проблем у сучасній психолого-педагогічній теорії та практиці є проблема емоційного вигорання педагогічних працівників.

У процесі дослідження емоційного вигорання ми, передусім, стикаємося з такими загальнометодологічними проблемами, як-то: з необхідністю врахування всіх основних факторів, які мають значення для виникнення і формування емоційного вигорання у фахівця, з фактом мінливості основних симптомів емоційного вигорання на різних стадіях його формування (зміни у мисленні, поведінці, почуттях і здоров'ї); формуванні емоційного вигорання та ін.

Поняття «burnout» (вигорання) було введено в науковий обіг американським психіатром Х. Дж. Фрейденбергом в 1974 році для опису особливого особистісного розладу у здорових людей, що виникає внаслідок інтенсивного і емоційного навантаженого спілкування в процесі професійної роботи з клієнтами, пацієнтами, учнями. До цього було зібрано достатньо багато фактів, які говорять про те, що серед вчителів, лікарів, психологів, поліцейських і різного роду соціальних працівників часто можна зустріти людей сухих, різких і неадекватних в спілкуванні. У той же час ряд досліджень показав, що представники цих професійних груп частіше за інших схильні до різного роду психосоматичних розладів. Спочатку вигорання вважалося «платою за співчуття», а потім перетворилося в «хворобу комунікативних професій». В даний час говорять про синдром вигорання представників найрізноманітніших професій, відзначаючи деяку специфіку.

Розвиток уявлень про вигорання на перших етапах вивчення проходило шляхом накопичення описів симптомів, які пов'язані з ним. Більшість досліджень мало суто емпіричну спрямованість і не намагалося дати теоретично узагальненого визначення. Автори огляду, присвяченого вигоранню, Т. Кокс і А. Гріффітс, перераховують близько 150 симптомів, які дослідники відносять до вигорання. Серед них афективні симптоми: похмурість, плаксивість, погіршення пам'яті та нестабільність настрою, виснаження емоційних ресурсів, когнітивні симптоми – відчуття безвиході та безнадії, ригідність мислення, цинічність, відстороненість в спілкуванні з колегами і клієнтами, стереотипне ставлення. Все це супроводжується типовими для стресу скаргами на здоров'я: головні болі, нудота, запаморочення,

непокій і безсоння. До мотиваційних симптомів відноситься зникнення властивих людині мотивацій: старання, ентузіазму, зацікавленості та ідеалізму; і навпаки, поява розчарування, незадоволеності, можлива відмова від посади.

Найчастіше вигорання в іноземній літературі розглядають як наслідок тривалого професійного стресу, і часто терміни «стрес» і «вигорання» використовуються як синоніми. У симптомах, які відносять до феномену вигорання, велике місце займають симптоми стресу. Проте змінна стресу пояснює 30% дисперсії симптому емоційного виснаження і лише незначну частку дисперсії по двом іншим симптомам: деперсоналізації і редукції особистих досягнень. У психологічних дослідженнях 30% пояснюється дисперсією і вважається значущим показником пов'язаності двох конструктів або змінни. Таким чином, стрес пояснює лише симптом емоційного виснаження і не пояснює два інших симптому: деперсоналізацію і редукцію особистих досягнень. Отже, можна зробити висновок, що стрес не пояснює синдром вигорання в цілому.

Типовим для пострадянських країн є розгляд синдрому «вигорання» в контексті професіоналізації, особливо в дослідженнях вигорання вчителів. Наприклад, Н. Мальцева дає наступне визначення: «Синдром психічного вигорання являє собою складне структурно-динамічне утворення, яке формується в процесі педагогічної діяльності і є негативним ефектом професіоналізації».

Дослідник посилається на положення В. Бойко, який розуміє під синдромом психічного вигорання вироблений особистістю механізм психологічного захисту у формі повного або часткового виключення емоцій у відповідь на надмірний психотравмуючий вплив. Таким чином, ми спостерігаємо замкнене коло, вихід з якого пропонується іншим дослідником вигорання шкільних вчителів – О. Гнезділово. Вона розглядає інноваційну психологічну діяльність як фактор попередження емоційного вигорання вчителя. Інноваційна педагогічна діяльність, на думку автора, активізує творчий потенціал вчителя і служить ефективним засобом його особистісного розвитку.

УДК 130.2

БОРИСОВА А. М., ОЛІЙНИК В. В.,
Мукачівський державний університет

ВЕСНЯНІ ІГРИ ТА ПІСНІ ЯК ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ КАЛЕНДАРНОЇ ОБРЯДОВОСТІ

Фольклор не просто культурна пам'ятка минулого, він несе в собі цінності, що далеко виходять за рамки часу, відображеного в піснях чи казках. Крім величезної культурно-історичної інформації, яку вони містять, фольклорні твори здатні впливати на почуття нашого сучасника емоційно. Аналіз

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>